

יעקב ועשו – זווית זרשה Brotherhood Reexamined

(1) בראשית לב:ד-לג:ב

(ד) וישלח יעקב מלאכים לפניו אל-עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום: (ה) ויצו אתם לאמר כה תאמרו לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עס-לבן גרתי ואחר עד-עתה: (ו) ויהי-לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא-חן בעיניך: (ז) וישבו המלאכים אל-יעקב לאמר באנו אל-אחיך אל-עשו וגם הלך לקראתך וארבע מאות איש עמו: (יח) וילן שם בלילה ההוא ויקח מן-הבא בידו מנחה לעשו אחיו: (טו) עזים מאתים ותישים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים: (טז) גמלים מיניקות ובניהם שלשים פרות ארבעים ופרים עשרה אתנת עשרים ועזים עשרה: (יז) ויתן ביד-עבדיו עדר עדר לבדו ויאמר אל-עבדיו עברו לפני ורוח תשימו בין עדר ובין עדר: (יח) ויצו את-הראשון לאמר כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי-אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך: (יט) ואמרת לעבדך ליעקב מנחה הוא שלוחה לאדני לעשו והנה גם-הוא אחרינו: (כ) ויצו גם את-השני גם את-השלישי גם את-כל-ההלכים אחרי העדרים לאמר כדבר הזה תדברון אל-עשו במצאכם אתו: (כא) ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחרינו כי-אמר אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני ואחרי-כן אראה פניו אולי ישא פני: (כב) ותעבד המנחה על-פניו והוא לן בלילה-ההוא במחנה: (א) וישא יעקב עינו וירא והנה עשו בא ועמו ארבע מאות איש ויחץ את-הילדים על-לאה ועל-רחל ועל שתי השפחות: (ב) וישם את-השפחות ואת-ילדיהן ראשונה ואת-לאה וילדיה אחרנים ואת-רחל ואת-יוסף אחרנים: (ג) והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד-גשתו עד-אחיו: (ד) וירץ עשו לקראתו ויחבקו ויפל על-צוארו וישקוהו ויבכו: (ה) וישא את-עיניו וירא את-הנשים ואת-הילדים ויאמר מי-אלה לך ויאמר הילדים אשר-חנן אלהים את-עבדך: (ו) ותגשן השפחות הנה וילדיהן ותשתחוין: (ז) ותגש גם-לאה וילדיה וישתחו ויבכו וירא את-יוסף ויבכה ויחבקו ויפל על-צוארו וישקוהו ויבכו: (ח) ויאמר מי לך כל-המחנה הזה אשר פגשתי ויאמר למצאחן בעיני אדני: (ט) ויאמר עשו יש-לי רב אחי יהי לך אשר-לך: (י) ויאמר יעקב אל-נא אסנא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי כי על-פן ראיתי פניך כראת פני אלהים ותדעני: (יא) קח-נא את-ברכתי אשר הבאת לך כי-חנני אלהים וכי יש-לי-כל ויפצרו-בו ויקח: (יב) ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך: (יג) ויאמר אליו אדני ידע כי-הילדים רפים והצאן והפקר עלות עלי ודפקום יום אחד ומתו כל-הצאן: (יד) ועבר-נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאט לרגל המלאכה אשר-לפני ולרגל הילדים עד אשר-אבא אל-אדני שעירה: (טו) ויאמר עשו אציגה-נא עמך מן-העם אשר אתי ויאמר למה זה אמצאחן בעיני אדני: (טז) וישב ביום ההוא עשו לדרך שעירה: (יז) ויעקב נסע ספתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על-בן קרא שם-המקום סכות: (יח) ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען בבאו מפדן ארם ויחן את-פני העיר: (יט) ויקח את-חלקת השדה אשר נטה-שם אהלו מיד בני-חמור אבי שכם במאה קשיטה: (כ) ויצב-שם מזבח ויקרא-לו אל אלהי ישראל:

(2) בראשית לו, ו-ח

(1) ויקח עשו את-נשיו ואת-בניו ואת-בנותיו ואת-כל-נפשות ביתו ואת-מקנהו ואת-כל-בהמתו ואת-כל-קנינו אשר רכש בארץ כנען וילך אל-ארץ מפני יעקב אחיו: (2) כי-יהיה רכושם רב משבת יחדו ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת אתם מפני מקניהם: (ח) וישב עשו בהר שעיר עשו הוא אדום:

Questions:

- 1) Where was Esav living at this time? If Hevron, why did Yaakov send messengers to Seir? If in Seir – why did he leave Hevron now? 36:6 indicates that he left in deference to Yaakov?
- 2) Why did Yaakov send a message at all? Why the gift? Why "Adoni"?
- 3) Why didn't Yaakov proceed directly to Hevron? Why Sukkot, Shalem/Shekhem, Beit-El first?

4 And Jacob sent messengers before him to Esau his brother unto the land of Seir, the field of Edom. 5 And he commanded them, saying: 'Thus shall ye say unto my lord Esau: Thus saith thy servant Jacob: I have sojourned with Laban, and stayed until now. 6 And I have oxen, and asses and flocks, and men-servants and maid-servants; and I have sent to tell my lord, that I may find favor in thy sight.' 7 And the messengers returned to Jacob, saying: 'We came to thy brother Esau, and moreover he cometh to meet thee, and four hundred men with him...' 14 And he lodged there that night; and took of that which he had with him a present for Esau his brother: 15 two hundred she-goats and twenty he-goats, two hundred ewes and twenty rams, 16 thirty milch camels and their colts, forty kine and ten bulls, twenty she-asses and ten foals. 17 And he delivered them into the hand of his servants, every drove by itself; and said unto his servants: 'Pass over before me, and put a space betwixt drove and drove.' 18 And he commanded the foremost, saying: 'When Esau my brother meets you, and asks you, saying: Whose are you? and where are you going? and whose are these before you? 19 then you will say: They are thy servant Jacob's; it is a present sent unto my lord, even unto Esau; and, behold, he also is behind us.' 20 And he commanded also the second, and the third, and all that followed the droves, saying: 'In this manner shall ye speak unto Esau, when ye find him; 21 and ye shall say: Moreover, behold, thy servant Jacob is behind us.' For he said: 'I will appease him with the present that goes before me, and afterward I will see his face; peradventure he will accept me.' 22 So the present passed over before him; and he himself lodged that night in the camp. 23 And he rose up that night, and took his two wives, and his two handmaids, and his eleven children, and passed over the ford of the Jabbok. 24 And he took them, and sent them over the stream, and sent over that which he had 1 And Jacob lifted up his eyes and looked, and, behold, Esau came, and with him four hundred men. And he divided the children unto Leah, and unto Rachel, and unto the two handmaids. 2 And he put the handmaids and their children foremost, and Leah and her children after, and Rachel and Joseph hindermost. 3 And he himself passed over before them, and bowed himself to the ground seven times, until he came near to his brother. 4 And Esau ran to meet him, and embraced him, and fell on his neck, and kissed him; and they wept. 5 And he lifted up his eyes, and saw the women and the children; and said: 'Who are these with thee?' And he said: 'The children whom God hath graciously given thy servant.' 6 Then the handmaids came near, they and their children, and they bowed down. 7 And Leah also and her children came near and bowed down; and after came Joseph near and Rachel, and they bowed down. 8 And he said: 'What meanest thou by all this camp which I met?' And he said: 'To find favor in the sight of my lord.' 9 And Esau said: 'I have enough; my brother, let that which thou hast be thine.' 10 And Jacob said: 'Nay, I pray thee, if now I have found favor in thy sight, then receive my present at my hand; forasmuch as I have seen thy face, as one sees the face of God, and you were pleased with me. 11 Take, I pray thee, my gift that is brought to thee; because God hath dealt graciously with me, and because I have enough.' And he urged him, and he took it. 12 And he said: 'Let us take our journey, and let us go, and I will go before thee.' 13 And he said unto him: 'My lord knows that the children are tender, and that the flocks and herds giving suck are a care to me; and if they overdrive them one day, all the flocks will die. 14 Let my lord, I pray thee, pass over before his servant; and I will journey on gently, according to the pace of the cattle that are before me and according to the pace of the children, until I come unto my lord unto Seir.' 15 And Esau said: 'Let me now leave with thee some of the folk that are with me.' And he said: 'What needs it? let me find favor in the sight of my lord.' 16 So Esau returned that day on his way unto Seir. 17 And Jacob journeyed to Succoth, and built him a house, and made booths for his cattle. Therefore, the name of the place is called Succoth. 18 And Jacob came in peace to the city of Shechem, which is in the land of Canaan, when he came from Paddan-aram; and encamped before the city. 19 And he bought the parcel of ground, where he had spread his tent, at the hand of the children of Hamor, Shechem's father, for a hundred pieces of money. 20 And he erected there an altar and called it El-elohe-Israel.

6 And Esau took his wives, and his sons, and his daughters, and all the souls of his house, and his cattle, and all his beasts, and all his possessions, which he had gathered in the land of Canaan; and went into a land away from his brother Jacob. 7 For their substance was too great for them to dwell together; and the land of their sojournings could not bear them because of their cattle. 8 And Esau dwelt in the mountain-land of Seir--Esau is Edom.

הערות לשעור:
(א) השאלות:

- a. למה עשו נמצא בשעיר? הרי כשעזבנו אותו, הוא היה בבאר-שבע? ומי מכלכל את יצחק בימי שיבתו?
- b. למה יעקב שולח שליחים לעשו בכלל – ולמה עם מנחה?
- c. מה פירוש "ואשלחה להגיד לאדוני"? מה זה "להגיד"?
- d. מה משתנה כשיעקב שומע ש"זמתו" נקטעה ועשו כבר היה בדרך אליו?
- e. האם הוא שינה את מנחתו – האם התכוין לשלוח עבדים ושפחות?
- f. האם "כי אמר אכפרה פניו...ישא פני" היה חלק מהמסר לעשו (דעה א' בחזקוני, רמב"ן) או מחשבת יעקב (ראב"ע, רד"ק, ר"י בכור שור) איך שלא יהיה – למה צריך "כפרת פנים"?
- g. למה יעקב חלק את המשפחה לפי האמהות?
- h. למה יעקב השתחוה שבע פעמים לפני עשו?
- i. שאלה שולית: מה הצורך בכל פרק לו?

(ב) הצעה

- a. יעקב לא שמע באמור אביו אל עשו "גם ברוך יהיה" וחשב שהפסיד את ברכת "ישתחוו לך..." ולכן מבין שעשו הוא יורש העצר ומתייחס אליו כאל מלך – והתאור בפל"ו נחוץ כדי להסביר למה יעקב מבין שעשו הוא ה"מלך"
- b. יעקב שמע שעשו פשט את מחנהו עד לשעיר (עי' דברים ב:יב) אך עדיין גר בחברון (עבר שמה עם יצחק אחרי שיעקב ברח). הוא מבין שעשו הוא כעין "מלך הארץ" וצריך לשלוח לו מנחה, רצוי (כפרה) כדי להתקבל בארץ – ודווקא שולח לשעיר כי שם עשו "מולך".
- c. כששומע שעשו בא עם 400 איש, חושש יעקב...
- d. כשעשו שואל "מי אלה לך?" הוא חושב שאלה הם העבדים ושפחות שאודותם שלח יעקב!
- e. על אף שיעקב ממשיך לדבר על עצמו כ"עבדך" ואל עשו כ"אדוני" – עשו קורא לו "אחי"!
- f. על אף הצהרותיו של עשו ומאוונו לקחת את המנחה, יעקב מתייחס אליו כאל מלך הארץ, ולכן אינו נכנס ארצה (נשאר בסוכות זמן-מה) ואח"כ נכנס לאזור צפוני, הרחק ממושב האבות.
- g. רק כשיעקב רואה את כח ידם של בניו "כי ידברו את אויבים בשער", הוא מבין שהברכה באמת נתונה לו ויש לו גם מעמד צבאי-פוליטי גובר בארץ
- h. ואז יש לו את האומץ לחזור לאביו - ועשו מיד פונה "מפני יעקב אחיר" ועוזב את הארץ סופית.